

Transformační politika

V roce 2007 se mezi přístupy zahraniční politiky ČR objevuje nový koncept nazvaný transformační politika. V něm se propojují jednotlivé nástroje zahraniční politiky potenciálně schopné ovlivnit stav lidských práv a demokracie ve světě. Transformační politika má motivovat politické procesy směřující k dlouhodobé stabilitě a prosperitě a napomáhat emancipaci zastánců lidských práv a občanské společnosti jako klíčového aktéra udržitelných demokratických změn. Příslušným finančním nástrojem, kterým MZV disponuje již od roku 2004, je Program transformační spolupráce. Poznatky získané při spolupráci s občanskou společností v cílových zemích jsou zpětně využívány pro dílčí rozhodování. Cílevědomá činnost České republiky v této oblasti ovlivňuje rovněž obraz České republiky v zahraničí.

Program transformační spolupráce

Program transformační spolupráce doplňuje systém zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. Zároveň je však samostatně definovanou součástí politiky vůči transformujícím se zemím, jakož i režimům nedemokratickým. Cílem spolupráce je přispět k tomu, aby probíhající či možné budoucí změny v těchto zemích vedly k demokracii a právnímu státu, nikoli k chaosu, konfliktu a destabilizaci. Transformační spolupráce se soustřeďuje na vytváření a posilování demokratických institucí, právního státu, občanské společnosti a zásad řádné správy veřejných záležitostí (*good governance*). Realizuje se zejména prostřednictvím projektů na vzdělávání a šíření informací, názorů a zkušeností s nenásilným odporem proti totalitnímu systému a procesem společenské transformace, kterým ČR prošla v 90. letech minulého století. Transformační spolupráci charakterizují systematická kooperace se skupinami občanské společnosti a nevládními organizacemi a jejich podpora, přičemž kontakt se státními orgány v přijímající zemi může být záměrně vyloučen.

Program transformační spolupráce se i v roce 2007 zaměřil na země přednostního zájmu zahraniční politiky České republiky, kde zároveň existují určitý předpoklad přenositelnosti české zkušenosti a tradice vzájemných kontaktů (Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Irák, Kuba, Moldavsko, Myanmar/Barma, Srbsko a Ukrajina).

V roce 2007 bylo v rámci programu transformační spolupráce financováno 45 projektů spolupráce českých nevládních organizací a institucí s jejich protějšky v cílových

zemích

a samostatných aktivit MZV ČR. Řada projektů, na kterých se podílejí české subjekty, je vícestranné či mezinárodní povahy; Program transformační spolupráce klade důraz na koordinaci s ostatními vládními i nevládními poskytovateli podpory a reflektuje trendy politiky EU vůči dotčeným zemím. Celkově bylo na projekty a aktivity transformační spolupráce v roce 2007 vynaloženo cca 41,7 mil. Kč.

Příklady projektů transformační spolupráce v r. 2007

Bělorusko

Mezinárodní sdružení Občanské Bělorusko

Podpora "Evropského rádia pro Bělorusko"

Evropské rádio pro Bělorusko je mezinárodní projekt se sídlem ve Varšavě, jehož cílem je poskytnout běloruské veřejnosti přístup k objektivním informacím. Rádio vysílá přes satelit, na velmi krátkých vlnách a na internetu (www.euroradio.fm). Stanice je zaměřena na mladé posluchače, kromě zpravodajství a publicistiky nabízí populárně-hudební program.

Podpora běloruskému nevládnímu sektoru a běloruským stipendistům (výměna informací, studijní pobyty, konzultační služby, rozvoj Domu lidských práv ve Vilniusu)

Aktivita je zaměřena na podporu běloruských nevládních organizací a součinnost při navazování spolupráce s jejich českými protějšky. V rámci projektu byly organizovány skupinové a individuální studijní cesty zástupců běloruského nevládního sektoru do České republiky a také cesty českých lektorů na Školu lidských práv ve Vilniusu. Realizátor projektu dále poskytoval poradenství a právní pomoc běloruským studentům a organizacím. Dům lidských práv ve Vilniusu poskytuje běloruským nevládním organizacím bezpečné zázemí pro jejich činnost a vzdělávací projekty (semináře, konference, školení). Česká republika je jedním z mezinárodních partnerů v tomto projektu.

Asociace pro mezinárodní otázky

Evropská alternativa pro Bělorusko

Podpora činnosti nezávislých školních *euroklubů*, aby lépe propagovaly evropské hodnoty a integraci a informovaly o vývoji v zemích střední Evropy po vstupu do EU.

V rámci projektu byla zorganizována studijní cesta pro šest běloruských učitelů do ČR. Dále bylo pro učitele a členy *euroklubů* uspořádáno sedm seminářů v regionech za účasti odborníka z ČR. V rámci podpory *euroklubů* bylo realizováno desítek tzv. *mikrograntů* a byla připravena příručka pro učitele o historii evropských zemí.

Člověk v tísni

Dnešní investice do běloruské budoucnosti – kontakty, image, analytický potenciál demokratického Běloruska.

Projekt zprostředkoval přímou humanitární pomoc politicky pronásledovaným (celkem bylo podpořeno 79 osob) a materiální podporu občanským organizacím (celkem devět organizací a iniciativ). Projekt se podílel na zlepšení informovanosti a zvýšení povědomí o situaci v Bělorusku v ČR i zahraničí. Měsíčně byly rozesílány přehledy o aktuálním dění v Bělorusku více než 400 zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti. Dva běloruští právníci se seznámili s transformační a lidskoprávní legislativou a praxí v České republice. Formou tzv. *mikrograntů* bylo podpořeno pět vědecko-výzkumných projektů.

Arcidiecézní Charita Praha

Vzdělávání běloruských studentů v ČR na vybraných VŠ I a II

Dlouhodobý projekt, v jehož rámci v ČR studuje deset mladých Bělorusů. V první polovině roku 2007 dokončili studium českého jazyka, v červnu pak všichni úspěšně složili přijímací zkoušky na vysoké školy dle svého výběru. Realizátor po celou dobu studia zajišťuje studentům potřebné zázemí a zapojuje je do svých dobrovolnických aktivit.

Svaz měst a obcí

Rozvoj samosprávné demokracie v Bělorusku: podpora při zavádění principů demokratického vládnutí na místní úrovni

Poučení zastupitelů o problematice transformace a reformy veřejné správy a fungování demokracie na místní úrovni.

Spolek přátel časopisu HOST

Podpora účasti běloruských autorů na festivalu Měsíc autorského čtení

Účasti běloruských spisovatelů na Měsíci autorského čtení v červenci 2007, kde bylo Bělorusko čestným hostem (úhrada nákladů s cestou a pobytem v ČR).

Gruzie

Organizace pro pomoc uprchlíkům

Podpora činnosti nevládních organizací pracujících s běženci a vnitřně přesídlenými osobami v Gruzii II

Projekt umožnil proškolit pracovníky nevládních organizací věnujících se problematice uprchlíků a vnitřně vysídlených osob ve spolupráci s nevládní platformou *Cchinvalskij dom*, sdružující patnáct menších organizací, pracujících s běženci z Cchinvali v Jižní Osetii. Sociální pracovníci a právníci jednotlivých organizací se seznámili s českým modelem spolupráce nevládních organizací a zapojení do evropských struktur. Uskutečnil se 2. ročník česko – gruzínské sociálně-právní kliniky, určené pracovníkům nevládních organizací, státní správy a studentům vysokých škol.

Irák

Pomoc při řešení epidemie cholery

Česká republika bezprostředně reagovala na epidemii cholery provinciích severního Iráku a poskytla materiální a odbornou pomoc. Proškoleni byli představitelé státní správy a samosprávy, irácká strana získala darem laboratoř k provádění chemického a mikrobiologického rozboru zdrojů zdravotně závadné vody.

Společnost Člověk v tísní

Podpora transformace irácké společnosti – nevládní organizace, občanská společnost, novináři, místní správa

Dlouhodobý projekt, který od roku 2004 prostřednictvím široce pojatých aktivit – stáží, kurzů, školení, přímé podpory – přispívá k rozvoji občanské společnosti a jejímu účinnému podílu na transformaci a demokratizaci v oblasti jižního Iráku.

Univerzita Hradec Králové, Fakulta managementu a informatiky

Výuka pro skupinu studentů z Iráku

Studium na Univerzitě v Hradci Králové v oborech Informační management a Aplikovaná informatika ukončí čtyři studenti v červnu 2008.

Masarykova univerzita Brno, Přírodovědecká fakulta

Studium oboru Chemie konzervování – restaurování

Magisterské studium v oboru Chemie konzervování – restaurování pro dva studenty koresponduje s dlouhodobými aktivitami ČR zaměřenými na záchranu kulturního dědictví Iráku.

Kuba

Společnost Člověk v tísní

Podpora demokratické opozice na Kubě

Přímá podpora občanské společnosti, nezávislých novinářů, lékařů, učitelů, aktivistů nezávislých odborů, představitelů církví a občanských aktivistů. Součástí projektu je rovněž informování české, evropské a světové veřejnosti o situaci na Kubě a koordinace aktivit institucí a osobností, které podporují demokratizaci.

Institut dokumentárního filmu

Dokumentární Kuba

Vytvoření sítě začínajících dokumentaristů, poskytnutí materiálního zázemí a vzdělání, propojení s kubánským občanským sektorem, jakož i s evropskými filmaři a institucemi. V rámci projektu MZV podpořilo vznik dokumentu o Dámách v bílém (*Damas de Blanco*).

Podpora sítě nezávislých lékáren na Kubě

Dodávky léků určené osobám, které mají omezen přístup k lékařské péči.

Srbsko

Agora Central Europe

Zvýšení vlivu občanů na místní rozhodování

Posilování demokracie a rozvoj občanské společnosti na místní úrovni prostřednictvím účinného zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů. Projekt seznamuje zástupce samosprávy s možnostmi a metodami tzv. občanské participace a nabízí spolupráci při řešení konkrétních problémů.

Nadace VIA

Transformační spolupráce s Balkan Community Initiatives Fund (BCIF) – fáze III

Dlouhodobý projekt sleduje rozvoj *fundraisingu* a kultury soukromého dárcovství v Srbsku.

Jihomoravský kraj

Využití zkušeností při transformaci veřejné správy v regionu Šumadija

Studijní pobyty a semináře zaměřené na rozvoj a zlepšení výkonu Regionální agentury pro ekonomický rozvoj oblasti Šumadije a Pomoraví, která se podílí na zpracování rozvojových projektů pro místní samosprávu, z nichž některé jsou finančně podporovány ČR.

Bosna a Hercegovina

Institut pro evropskou politiku Europeum

Česká cesta do Evropy

Více než čtyřicet účastníků (novinářů, představitelů nevládních organizací a zástupců místní samosprávy) z celé Bosny a Hercegoviny absolvovalo tréninky v Sarajevu a studijní cesty do České republiky zaměřené na témata týkající se české zkušenosti s integrací do Evropské unie. Účastníci studijní cesty do České republiky měli možnost osobně se setkat, diskutovat a navazovat nové profesionální kontakty se svými protějšky z České republiky.

Moldavsko

Společnost Člověk v tísni

Zvýšení kapacity podněsterských nevládních organizací

Rozvoj občanského života a aktivity v regionu Podněstří, školení v oblasti řízení projektů, praktická spolupráce formou tzv. *mikrograntů* s důrazem na spolupráci organizací pod jurisdikcí Kišiněva i Tiraspolu a jejich vzájemné poznávání. Zpracování měsíčních přehledů o politické situaci v Moldavsku s důrazem na region Podněstří.

Prague Security Studies Institute

Přenos české transformační zkušenosti Moldavsku

Transformační seminář pro účastníky programu politického vzdělávání partnerské instituce v Moldavsku (Institute for Development and Social Initiatives Viitorul), perspektivní lídry mladé generace, kteří sdílejí demokratické a evropské hodnoty a jsou připraveni v tomto směru ve své zemi působit.

Myanmar/Barma

Společnost Člověk v tísni

Barmské projekty organizace Člověk v tísni

Rozšíření a sytematizace aktivit na podporu demokratického hnutí v Myanmaru/Barmě. Aktivity jsou směřovány do tří hlavních oblastí: 1) Přímá pomoc barmským disidentům a rodinám politických vězňů (*finanční příspěvky jsou získávány od soukromých dárců – Klub přátel ČvT*), 2) zvyšování povědomí o situaci v Myanmaru/Barmě, mezinárodní podpora demokratickému hnutí, 3) šíření infomací o transformaci v zemích střední a východní Evropy, stáž pracovníků nevládních organizací v ČR.

Institut dokumentárního filmu

Podpora aktivit filmové školy Yangoon Film School v roce 2007

Výukové programy v oblasti filmové tvorby se zvláštním důrazem na dokumentární film, neboť tento žánr nejvíce trpí státní kontrolou a cenzurou.

FAMU – Filmové centrum a barmské projekty FAMU

Projekt zahrnuje roční studium jednoho stipendisty na pražské FAMU, jehož možnosti studovat v Myanmaru/Barmě jsou omezeny z politických důvodů. Dále obsahuje *workshop*, jehož cílem je upevnit skupinu nezávislých umělců, vyloučených studentů, bývalých politických vězňů a osob spolupracujících s disentem se zájmem o kinematografii a video a prohloubit tvůrčí schopnosti, které získali dříve. Cílem bylo rovněž založit nezávislou platformu *Myanmar Moving Image Center (dále MMIC)*.

Ukrajina

Institut pro Evropskou politiku Europeum

Předávání zkušeností s procesem evropské integrace českých nevládních organizací ukrajinským partnerům

Projekt spolupráce s celoukrajinskou sítí neziskových organizací, založenou v květnu 2006 z iniciativy Evropského programu nadace *International Renaissance Foundation*, zahrnoval studijní cestu zástupců dvanácti organizací do ČR. Cesta měla tři hlavní témata: monitoring činnosti vlády a veřejné správy v oblasti evropské politiky, informační kamp a vzdělávací aktivity v oblasti evropské integrace, efektivní *networking* a možnost zapojení do mezinárodních projektů.

Člověk v tísní

Jižní a východní Ukrajina - demokratizace správy věcí veřejných: participace občanů a médií na rozhodovacích procesech

Projekt školení ve dvou oblastech nezbytných pro demokratické fungování společnosti: 1) v investigativní žurnalistice – ve východoukrajinském Doněcku proběhla série školení o investigativní a občanské žurnalistice a právní ochraně investigativních novinářů, 2) místní samosprávě – čeští odborníci představili základní změny, kterými ČR prošla po roce 1989 v oblasti místní samosprávy.

Asociace pro mezinárodní otázky

Evropská alternativa pro východní Ukrajinu

Tři celodenní semináře o EU, NATO a vývoji v zemích střední Evropy po vstupu do těchto institucí pro místní učitele středních škol a novináře. Deset nejaktivnějších účastníků uskutečnilo studijní cestu do ČR.

Bělorusko, Srbsko, Bosna a Hercegovina

Transitions Online

Reporting EU – Vylepšené zpravodajství evropské integrace a reformy

Vzdělávací cyklus pro novináře z Běloruska (také studenty žurnalistiky i ty, kdo studovat nemohou), Srbska a Bosny a Hercegoviny obsahoval 1) jednoměsíční dálkový internetový kurz a 2) pětidenní kurz v Praze. Účastníkům školení byly poskytnuty znalosti potřebné k podávání přesných a nezaujatých zpráv, přičemž důraz byl kladen na internetovou žurnalistiku a *blogování*. Studijní materiály byly připraveny ve spolupráci s BBC.

CERGE

Postgraduální studium pro studenty z vybraných zemí Evropy a Asie, které jsou na prahu rozvoje demokracie a tržního hospodářství v roce 2007

V rámci transformační spolupráce podporuje MZV v letech 2005 – 2009 program postgraduálního studia makroekonomie a ekonomické transformace na institutu CERGE Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy pro několik desítek studentů z prioritních zemí transformační spolupráce a z dalších zemí regionu východní Evropy, Střední Asie, Balkánu a jižního Kavkazu.